

**Pr. lect. univ. dr. Costel Toma,
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie,
Universitatea „Dunărea de Jos“ din Galați**

FAMILIA, ÎNTRE BIOETICĂ ȘI DREPTURILE OMULUI

***Abstract:** The Family is seen as reply of love Holy Thirds toward the creation. In an act of particular, God created man, at first in a single person, man and woman, because they, through the love of them, that created beings and limited, to rise, through the creation, the experience of sharing of love being uncreated and without limiting of time or space.*

To live a new dimension of capacity to love by entering communion with the source of life, of love, of light, of the existence. And as a fulfillment of his vocatiei being in love: "Thou shalt love the Lord thy God; new commandment will give you: to love one another; that we love each other like in a going to be frank; greater love than this, that nobody has his soul and put it to his friends.

Elemental family is the natural and fundamental part of society and is entitled to protection from society and the state. No Marriage cannot be completed without the free and full consent of the intending spouses prospective.

***Keywords:** marriage, family, mother, father, children, bioethics, law, society, the Human Rights.*

Rațiunea, sensul și valoarea Universului nu pot fi explicate fără existența omului. Omul este singura ființă înzestrată cu rațiune, cu cunoștință de sine, cu libertate conștientă, cu capacitate de judecată proprie, o persoană și o ființă dialogală îndreptată spre comuniune și spre iubire pentru a fundamenta familia, ca o microsocietate. Iar aceasta își află fericirea în Dumnezeu.

Datorită importanței pe care o are familia în orice societate, orice sistem politic îi acordă o atenție specială prin ample reglementări juridice și orice instituție cu profil educațional și spiritual are în prim plan grija și ocrotirea familiei.

În România există o preocupare cu totul specială pentru instituția familiei din punct de vedere juridic. În Codul Civil¹ îi este consacrată în totalitate Cartea a doua, cu titlul „Despre Familie”, care conține un nr. de 277 articole, de la art. 258 până la art. 534.

Existența lumii depinde de existența familiei. Existența oricăror forme sociale, statale, interstatale are ca fundament existența familiei. Perpetuarea familiei constă în capacitatea pe care femeia și bărbatul o au de a procrea o nouă viață.

Dimensiunea spirituală din persoana umană nu este rezultatul capacităților sale reproductive. Sufletul este creat de Dumnezeu odată cu trupul. „Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie” (Fc. 2, 7). Omul este în același timp și „persoană și natură, sau mai exact, persoană care face concretă și revelează natura...”². Sfântul Ioan Damaschinul arată că „trupul și sufletul au fost plăsmuite deodată, nu unul mai întâi iar altul mai apoi potrivit flecărelilor lui Origen”³. Omul, fiind centru al existenței lumii, este chemat la transfigurarea cosmosului. De aceea el așază pe Dumnezeu pe primul loc. Solomon surprinde această prioritate când spune „Fiul meu, dă-mi inima ta” (Pr. 23, 26). Inima este echivalentul ființei și al întregii suflări. Asta cere Dumnezeu de la noi, dragostea noastră. Nu vrea să fie pus pe locul doi. Dacă există în viața noastră o persoană, un lucru sau

1. *** *Noul Cod Civil*, Note, Corelații, Explicații, Editura C. H. Beck, București, 2011, pp. 85-169. Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 511 din 24 iulie 2009, ulterior republicată în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Codului civil, în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare. Brevitatis causa, în prezenta lucrare referirile la Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se vor face prin folosirea expresiilor Codul civil, Noul Cod civil sau a abrevierii C. civ.

2. Panayotis NELLAS, *Omul – animal îndumnezeit*; perspective pentru o antropologie ortodoxă, Ediția a II-a, Studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1999, p. 70.

3. Sfântul IOAN DAMASCHINUL, *Despre Om, Expositio fide 26* (Dogmatica II, 12), conf. Panayotis NELLAS, *Omul – animal îndumnezeit*; perspective pentru o antropologie ortodoxă, ediția a II-a, studiu introductiv și traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1999, p. 247.

o ambiție pe care am putea-o pune deasupra relației noastre cu Dumnezeu, ea trebuie părăsită⁴.

Prin constituția sa omul are suflet, care este o substanță simplă, incorporeală, nevăzută prin natura ei pentru ochii trupești, rațională și intelectuală, fără formă, care se folosește de trup ca de un instrument și îi oferă viață și creștere, sensibilitate și naștere; iar intelectul îl are nu ca un altul pe lângă suflet, ci drept partea lui cea mai curată, liber, voluntar și activ, schimbător prin voință, pentru că este creat, toate acestea primindu-le potrivit naturii prin harul Celui care l-a făcut, de la care a primit și existența și faptul de a exista prin fire astfel. El este după chipul Creatorului. Orice perspectivă a vreunui alt chip este o caricatură a chipului, este un chip care a căzut de la transfigurare la desfigurare. Omul „alcătuit după chipul lui Dumnezeu“ este nemuritor, unic, irepetabil și „in-clonabil“⁵.

Familia și procreația. Statutul embrionului.

1. Repere filosofice și teologice.

Rațiunea pentru care încep acest subcapitol despre familie cu statutul embrionului este pentru a scoate în evidență importanța și sacralitatea ființei umane încă din timpul procreării. Numai după ce vom surprinde faptul că fetusul, care este conceput de către o femeie, este văzut drept un om încă din momentul concepției, vom înțelege corect și principiile formulate de Bioetică și statutul juridic al embrionului și al familiei, ca expresie a sacralității persoanei umane, indiferent de vârstă. Drepturile, în general, derivă din trei surse majore: drepturi divine, drepturi naturale și drepturi politice. Drepturile divine nu reprezintă astăzi baza drepturilor politice în nici o societate liberal democratică. Totuși, acest lucru nu împiedică individul unei

---

4. Ieromonah Calinic (BERGER), *Provocări ale gândirii și vieții ortodoxe astăzi*, Deisis, Sibiu, 2012, pp. 219-220.

5. Dominique BEAUFILS, Boris BOBRINSKOY, Pr. John BREK, *Bioetica și Taina Persoanei, Perspective Ortodoxe*, trad. din limba franceză de Nicoleta Petuhov, Ed. Bizantină, București, 2006, p. 53.

societăți liberale de a crede că omul este creat după chipul lui Dumnezeu.⁶

Cuvântul „familie“ provine din latinescul „familia(ae), care desemna totalitatea membrilor dintr-o castă sau gintă și care cuprindea ansamblul sclavilor și al servitorilor care își duceau traiul sub același acoperiș. Familia este mediul în care procrearea este natural posibilă. Materiialul genetic nu poate proveni din altă sursă decât de la tată și mama, adică familia tradițională.

Mai înainte de a ajunge la receptarea juridică a problematicii statutului embrionului, aș dori să aflăm un răspuns la întrebarea dacă embrionul este persoană sau nu, începând de la momentul concepției?

Pentru medicina antichității și mai ale pentru reprezentanții ei de marcă, embrionul nu era înțeles ca un om de la concepție, decât, așa cum înțelege Hipocrate, după 30 de zile de la concepție, dacă este vorba de un băiat și după 42 de zile dacă este vorba despre o fată. Pitagora plasa concepția ambelor sexe la 50 de zile, iar Aristotel înțelegea conceperea băiatului la 40 de zile și a unei fete la 80 de zile⁷.

Platon reține că „sufletele celor care au murit au ființă și că pentru sufletele bune va fi mai bine... însă mai rău pentru cele rele“⁸, iar Plotin arată că „Sufletul nu e un rezultat al corpului, ca o armonie..., sufletul trebuie să fie etern. Nu trebuie să admitem că o parte a sufletului, nici că sufletul în întregime, este corp ca într-un loc, *en topo...*, sufletul nu e corp, și el mai mult conține corpul decât e conținut de acesta“⁹.

Levitic 12, 1-6. Din acest verset aflăm că există o similitudine între durata de curățire a femeii care a născut un prunc de parte bărbătească, de 40 de zile, sau a celei care a născut un prunc de parte femeiască, de 80 de zile, și durata indicată de Aristotel, adică 40 de zile sunt

6. Cristina GAVRILOVICI, *Introducere în Bioetică, note de curs*, Ed. Junimea, Iași, 2007, p. 79.

7. Jean-Claude LARCHET, *Pour une éthique de la Procréation, Éléments d'anthropologie patristique*, Les Éditions du Cerf, Paris, 2009, p. 94-95; *Etica Procreației în învățătura Sfinților Părinți*, traducere din limba franceză de Marinela Bojin, Ed. Sofia, București, 2003, p. 152.

8. PLATON, *Dialoguri*, Ed. Iri, traducere de Cezar Papacostea, București, 1995, p. 173

9. Gîgore TAUSAN, *Filosofia lui Plotin*, Ed. Agora, Iași, 1993, pp. 191-193

necesare pentru formarea embrionului masculin și 80 de zile pentru formarea embrionului feminin¹⁰.

Ieșirea 21, 22-24. Este un alt text (variante Septuaginta) care face precizări extrem de prețioase în legătură cu cazul uciderii unui prunc nenăscut și cu pedeapsa care se aplică în cazul în care pruncul era neîmplinit și cu cazul când pruncul era împlinit. „Iar de se vor bate doi oameni și vor lovi o femeie însărcinată și aceasta va lepăda pruncul neîmplinit (*μη ἐξεικονισμένον*) vinovatul să plătească atât cât se cuvine, dar dacă pruncul va fi împlinit (*ἐξεικονισμένον*) atunci se va da suflet pentru suflet, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână“. În cazul în care pruncul era eliminat și era împlinit -*ἐξεικονισμένον*- care înseamnă „făcut după chip“¹¹, se aplica o pedeapsă mult mai drastică. Observându-se că sunt aplicate două categorii de pedepse; prima pentru situația în care se ucidea un prunc ce era neîmplinit, vinovatul trebuia să plătească „cât se cuvine“; iar a doua pentru situația în care pruncul era împlinit, și atunci pedeapsa era mult mai aspră, adică „suflet pentru suflet, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână“, s-ar putea trage concluzia că în cazul primei situații, pedeapsa fiind mai mică, se subînțelege că pruncul nu ar fi o ființă care ar avea încă suflet, pentru că uciderea lui nu se pedepsește atât de grav, iar în cazul celei de a doua situații în care pruncul fiind împlinit și ar fi ucis, s-ar pedepsi cu pierderea sufletului, s-a tras concluzia că în situația unui prunc împlinit se poate vorbi de o ființă însuflețită. Aceasta ar însemna o vinovăție graduală dată de (împlinirea pruncului = însuflețirea pruncului) sau (neîmplinirea pruncului = neînsuflețirea pruncului). Dar aceste presupuneri vor fi lămurite mai jos, precum și lipsa de fundament a afirmației că pruncul neîmplinit nu ar fi însuflețit.

Iov, 10, 9-12. În urma a numeroase suferințe, Iov îi amintește lui Dumnezeu condiția sa: „Adu-Ți aminte că m-ai făcut din pământ și că mă vei întoarce în țărână. Nu m-ai turnat oare ca pe lapte și nu m-ai închegat ca pe caș? M-ai îmbrăcat în piele și în carne, m-ai țesut din oase și din vine; apoi mi-ai dat viață, și bunăvoința Ta și purtarea Ta de grijă au ținut viu sufletul meu“. De aici au fost formulate teorii cu privire la

10. J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 154.

11. J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 155.

însuflețirea imediată și teorii cu privire la însuflețirea ulterioară. Și aici păreri sunt, iarăși, împărțite.

Ghenadie al Marsiliei¹² susține că „sufletul nu este creat și unit cu trupul decât atunci când trupul este deja format”¹³. Fericitul Augustin susține că „Dumnezeu nu dă sufletul nemuritor omului decât după ce acesta are un trup deplin format, tot așa cum a făcut la început cu Adam”¹⁴. Casiodor crede că însuflețirea este la 40 de zile¹⁵.

Sfântul Irineu este poate cel dintâi scriitor care vorbește explicit despre existența simultană a sufletului și a trupului din momentul zămislirii. „Sufletul nu este anterior trupului cât privește existența; și nici trupul nu se formează înaintea lui, ci aceste două elemente apar în același moment”¹⁶. Clement Alexandrinul este și mai explicit. El crede că: „Îngerii, care se îngrijesc de nașterile omenești, cunoscând dinainte momentul prielnic zămislirii, îndeamnă femeia spre unire cu bărbatul, iar când sămânța este sădită, el face în așa fel încât suflul de viață (pnevma) aflat în sămânță să vină și să ia astfel parte la formarea fătului”¹⁷. Tertulian susține că omul primește sufletul odată cu trupul. „Amândouă în același timp sunt concepute, formate și desăvârșite, precum sunt și date la iveală, și nu intervine vreun moment în creație în care una să fie înaintea celeilalte”¹⁸. Iar în tratatul său *Despre Înviere* afirmă că: „De la zămislire trupul și sufletul sunt în același timp semănate, formate și aduse la viață. Sufletul este amestecat în trup, participând la toate lucrările lui”¹⁹. Însă cea mai vehementă voce o are

12. GHENADIE al Marsiliei, *Despre dogmele bisericesti*, 14, PL 58, 984.

13. J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 166.

14. Fericitul AUGUSTIN, *Întrebări la Heptateuh*, 80, PL 34 la J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 167.

15. CASIODOR, *Despre suflet*, 7, PL 70, 1292 la J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 167.

16. SF. IRINEU, *Fragmente despre Cântarea Cântărilor*, XXVI, la J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 170.

17. CLEMENT Alexandrinul, *Excerpte profetice*, L, 1 la J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 170.

18. TERTULIAN, *Despre Suflet*, XXXVII, 5 la J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 168.

19. TERTULIAN, *Despre Înviere*, XVI, 10; J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 169.

Sfântul Grigorie de Nyssa, care, în tratatul său *Despre facerea omului*, argumentează simultaneitatea celor două elemente constitutive ale omului:

„Omului îi recunoaștem o singură existență, formând în sinea lui un singur tot unitar, chiar dacă-i format din trup și suflet, căci, dacă trupul a venit înainte, și sufletul după aceea, ar trebui să spunem că omul este în același timp mai bătrân și mai tânăr decât este el în realitate... Nu a fost dată nici o întâietate unuia sau altuia, nici sufletului față de trup, nici invers, pentru ca nu cumva din pricina unei deosebiri de timp să ajungă omul în vrajă cu sine însuși... Așadar, cu dreptate se poate spune că nici sufletul nu există înainte de trup, și nici trupul nu există înainte de suflet, ci pentru amândouă nu-i decât un singur început și anume în primele momente ale venirii noastre pe lume”²⁰.

Această concepție este confirmată și reafirmată de Sf. Maxim Mărturisitorul:

„Unii zic, cum am spus, că sufletele există înaintea trupurilor, iar alții, din contra, că trupurile există înaintea sufletelor. Noi însă mergem pe calea împărătească de mijloc a Părinților noștri, care nu afirmă nici pre-existența, nici post-existența sufletului sau a trupului, ci mai degrabă coexistența lor. Nu ne abatem în nici o parte, neaplecându-ne nicidecum, nici la dreapta, nici la stânga, cum zice Sfânta Scriptură”²¹.

Însă cea mai solidă argumentare o expune atunci când analizează și combate ceea ce susțin cei care concep însuflețirea embrionului la 40 de zile de la concepția pruncului, cât și cei care interpretează în mod eronat versetului din Levitic 12, 1-6, respectiv perioada de necurăție de 40 de zile în cazul nașterii unui băiat și a necurăției femeii de 80 de zile în cazul în care a născut o fetiță, perioade care pe unii i-au făcut să ajungă la concluzia că însuflețirea unui băiat este la 40 de zile și a unei fete la 80 de zile, după timpul curăției mamei care i-a născut. El

---

20. Sfântul GRIGORIE de Nyssa, *Despre facerea omului*, XXIX, traducere și note pr. Teodor Bodogae, în Sfântul GRIGORIE de NYSSA, *Scrieri*, II, col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, 30, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 79.

21. Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, 112, trad. pr. Dumitru Stăniloae, col. *Părinți și Scriitori Bisericești*, 80, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983, p. 279.

combate teoria care justifică venirea mai târziu a sufletului rațional în embrion prin presupusa necurăție a actului zămislirii.

„Dacă vă repeziți, zicând că nu e drept ca ceea ce este după chipul lui Dumnezeu și dumnezeiesc (Că așa numiți sufletul mintal) să înceapă să subziste odată cu jetul seminal și cu plăcerea murdară și că e mai cuvios a socoti că trebuie spus că sufletul intră după 40 de zile de la zămislire, vă dovediți învinuitori pe față ai Făcătorului firii și vă expuneți pe drept cuvânt primejdiei înfricoșate a blasfemiei ce răsare de aici. Căci, dacă e rea nunta, e vădit că e rea și legea nașterii după fire, cu drept cuvânt va fi după voi învinovățit Cel ce a făcut firea și i-a dat legea nașterii. Și atunci cu ce vă deosebiți voi de maniei și de cei dinainte de ei care, într-un oarecare fel din pricina aceasta și numai din ea, au ajuns să susțină două principii în locul unuia singur, și i-au răpit lui Dumnezeu domnia peste toate”²².

Sacralitatea familiei este dată de sacralitatea omului, iar aceasta o are prin chiar actul creației. Cercetarea trebuie să acceadă până la prima secundă de după existența sau apariția omului, imediat după zămislire. Acest aspect ne facilitează un tablou mai aproape de momentul de taină, care se petrece în momentul zămislirii unui prunc, când începe existența trupului și concomitent și a sufletului. Sfântul Maxim explică rezistența speciei omului, deși este dihotomic, prin coexistența simultană a celor două elemente constitutive ale omului: „În ce privește venirea la existență a celor două, adică a sufletului și a trupului, timpul facerii este același, niciuna primind facerea, cum am spus, înaintea celeilalte, sau după cealaltă, ca să nu se rupă specia ca întreg din două”²³.

El analizează și versetul din Levitic 12, 1-6 unde s-ar induce ideea că până la 40 de zile pruncul nu poate primi sufletul, fiind necurat. Intervenția Sfântului Maxim este de asemenea de o valoare indiscutabilă:

„Iar dacă din pricina aceasta refuzați să admiteți că sufletul rațional și mintal începe să subziste o dată cu trupul la zămislire, de frica rușinii, nu veți îndrăzni să admiteți aceasta nici după 40 de zile, nici după naștere, înainte de curățirea de 40 de zile. Căci nu e îngăduit în acest timp ca cel

22. Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, 113, p. 289.

23. Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, 111, p. 276.

născut să fie adus la templul lui Dumnezeu, fiind socotit de lege necurat. Deci urmează, potrivit unui just raționament, să socotiți că, până la împlinirea zilelor de curăție, cel născut nu are suflet rațional și mintal...²⁴.

De asemenea, formulează și o interpretare proprie textului din Ieșire 21, 22 și adaugă:

„Dacă motivul pentru o astfel de părere îl găsiți în faptul că marele Moise a scris să nu se pedepsească cel ce a lovit o femeie însărcinată înainte de 40 de zile, dacă s-ar întâmpla ca aceea, din pricina lovirii, să lepede fătul mai înainte de vreme, se cuvine să știți că înțeleptul Moise a scris aceasta, după înțelesul imediat, nu pentru a arăta că atunci se face intrarea sufletului rațional în trup, ci pentru a arăta că atunci se face deplina ieșire la iveală a formei fătului²⁵.

El atrage atenția că Moise nu a spus că la 40 sau 80 de zile pruncul are sau nu suflet, ci a arătat că putem să admitem că embrionul nu are chip omenesc deplin înainte de 40 de zile și în același timp admitem că el posedă din momentul zămislirii sale un suflet rațional și mintal²⁶.

De altfel, vorbind despre momentul zămislirii Mântuitorului și despre ceea ce s-a întâmplat cu Fecioara Maria, explică astfel:

„Domnul Însuși și Dumnezeu-Cuvântul S-a unit fără nicio trecere de timp cu trupul, prin mijlocirea sufletului rațional, și nu a primit prin mijlocirea trupului neînsuflețit un suflet rațional venit după aceea; că n-a asumat vreun trup cu totul neînsuflețit, sau un suflet fără minte și fără rațiune, ci Și-a unit Luiși după ipostas, în chip negrăit, firea neștirbit deplină, constând din suflet rațional și trup²⁷.

Din cele expuse mai sus se poate desprinde statutul biologic, spiritual și social al embrionului. Prin urmare, zămislirea este momentul începutului vieții omului ca perosană, în pofida existenței unei forme nedepline a fetusului. Mediul în care un prunc se naște este căminul celor care l-au conceput, al părinților, care constituie rațiunea afectivă, genetică, socială, juridică, psihologică, educațională, protectoare, morală și etică a noului născut, adică familia.

---

24. Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, 111, p. 289.

25. Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, 113, p. 289.

26. J.-C. LARCHET, *Etica Procreației...*, p. 194.

27. Sf. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, 113, p. 290.

2. Familia și Bioetica

Bioetica s-a născut în secolul revoluției tehnico-științifice din impactul descoperirilor științifice cu drepturile inalienabile ale omului. Bioetica este o punte între Știință și Drept. Bioetica pleacă de la realitatea faptului că dreptul la viață și sănătate constituie nucleul central al drepturilor omului²⁸.

Sub aspect biologic, drepturile omului au o bază genetică în „individualitatea și originalitatea fiecărei ființe umane”²⁹.

Pentru geneticienii creștini viața începe în momentul fecundației, din punct de vedere calitativ ei considerând că un ou nu se deosebește de un copil.

„Aportul recent al biologiei ne-a învățat că adevărata naștere corespunde fecundației. Noi considerăm că ființa umană pe cale de dezvoltare suferă un proces continuu și că nu există niciun moment în care să se poată spune că nu este om în devenire. Orice ființă începe cu o celulă unică. Viața umană începe cu celula fecundată. Nu există nicio etapă în care să ai dreptul să o oprești”³⁰.

Începutul ființei umane se petrece, deci, prin unirea nu doar biologică, ci și spirituală a părinților prin legătura căsătoriei. Biserica se opune și procreării fără legătura binecuvântată dintre mama și tată, adică „fertilizării in vitro” „FIV” (cu câteva excepții), cât și eliminării procreării din relația binecuvântată de Dumnezeu, ajungându-se la practicarea exclusivă a actului în sine, prostituția, fără posibilitatea existenței procreării. „Un act de procreare lipsit de expresia fizică este privat de comuniunea interpersonală dintre cele două corpuri fizice. Caracteristica iubirii conjugale este totalitatea și deplinul dăruirii celor două persoane, de aceea substituirea actului corporal cu tehnica, determină o reducere a lui la simplitatea unui gest tehnic. Fertilizarea extracorporală a fost astfel asimilată cu fecundarea extraconjugală”³¹.

28. Gheorghe SCRIPCARU, Aurora CIUCĂ, Vasile ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*, Ed. Polirom, Iași, 1998 p. 214.

29. G. SCRIPCARU, A. CIUCĂ, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica, științele vieții și...*, p. 8.

30. Vasile ASTĂRĂSTOAE, Almoș Bela TRIF, *Essentialia in Bioetica*, Ed. Cantes, Iași, 1998, p. 99.

31. Cristina GAVRILOVICI, *Introducere în Bioetică, note de curs*, Ed. Junimea, Iași, 2007, p. 84.

Procrearea este expresia unei maxime comunicări spirituale și fizice dintre cei doi, care se ridică până la denumirea de „unire“. Este limita superioară a contopirii celor două persoane prin care Dumnezeu a rânduit procrearea. Astfel, eliminarea programată sau suprimarea embrionilor reprezintă o distrugere a unei ființe umane, la fel ca întreprinderea voluntară a sarcinii³².

Reglementările juridice în această arie sunt în vigoare. Recomandările Consiliului European de la Strassburg, din 1979, stabilesc dreptul femeii de a beneficia de proiectele de inseminare artificială. A IV-a Recomandare prevede: „Copilul născut va fi considerat copilul legitim al femeii și al soțului ei“³³.

Dreptul femeii care urmează să nască este precizat în Legea nr. 46 din 21 ianuarie 2004, art. 26, 27, 28.

Observăm că dreptul de a naște, așa cum a fost el recunoscut și menționat în lege, aparține femeii. Indiferent de orientarea sexuală a vreunei personae, Legea nu recunoaște acest drept bărbatului, chiar în cazul efectuării unei operații de schimbare a sexului.

Articolul 26 arată că: „Dreptul femeii la viață prevalează în cazul în care sarcina reprezintă un factor de risc major și imediat pentru viața mamei“³⁴. Statul protejează viața mamei în cazul în care apare riscul unui avort iar mama mai are și alți copii, dar nu pentru că mai are alți copii, ci pentru că Legea protejează persoana care este recunoscută ca fiind vie și care are existență de sine proprie.

Articolul 27 prevede că „pacientul are dreptul la informații, educație și servicii necesare dezvoltării unei vieți sexuale normale și sănătății reproducerii, fără nicio discriminare“. Acest articol precizează drepturile de care se bucură un pacient, în cazul nostru o femeie, și oferă dreptul la informații, la educație sexuală pentru a duce o viață sexuală normală, în vederea sănătății reproducerii.

Articolul 28, din Legea 46/21 ianuarie 2004, dă dreptul de a hotărî dacă să aibă sau nu copii. Acest drept este garantat. Adică nimeni nu poate impune nașterea sau interzicerea nașterii unui copil. Alineatul 1

---

32. C. GAVRILOVICI, *Introducere în Bioetică*, p. 86.

33. V. ASTĂRĂSTOAE, A. B. TRIF, *Essentialia in Bioetica*, p. 98.

34. Legea 17, din 22 februarie, 2001.

prevede „Dreptul femeii de a hotărî dacă să aibă sau nu copii este garantat, cu excepția cazului prevăzut la art. 26 (cazul când viața femeii care este însărcinată este pusă în pericol) iar alineatul 3 garantează că „orice pacient are dreptul la metode de planificare familială eficiente și lipsite de riscuri“.

Practica fertilizării in vitro, deși stabilită prin unele reglementări juridice europene, comportă un risc mortal de 80%. În acest caz trebuie să se admită că în momentul de față tehnica Fecundării in Vitro, FIV, comportă o pierdere nejustificată de embrioni umani, cărora trebuie să li se recunoască structura și valoarea de ființe umane.

Dintr-un raport al Agenției de Biomedicină din Franța aflăm:

„Aujourd’hui selon le rapport de l’Agence de la biomédecine, 2,4 % des enfants sont issus d’AMP en France, chiffre comparable à la moyenne de ceux observés dans les pays développés. Pour ces 20.042 enfants nés vivants, 119.699 tentatives ont eu lieu. Au 31 décembre 2006, 176523 embryons humains étaient congelés dont 37.435 ne faisaient plus l’objet «d’un projet parental»³⁵.

După cum se poate observa, pentru 20.042 de copii născuți vii au fost efectuate 119.699 de tentative. Aceasta înseamnă un procent de 2 la 12. Din 12 încercări, doar două au reușit. Procentul reușitei este de 16,74 %. Un procent de 83,26 % din embrioni s-au pierdut, au fost distruși.

Ceea ce Biserica condamnă nu este tehnica, nici folosirea tehnologiei asupra ființe umane, ci faptul că această practică introduce o separare, o schismă între dimensiunea biologică a fecundării și dimensiunea spirituală a procreației³⁶. La întrebarea dacă embrionul este o persoană umană, răspunsul este afirmativ. „L’embryon humain est-il une personne? Bien sûr... L’âme spirituelle est le principe de vie du corps humain”³⁷.

35. Mgr Pierre d’ORNELLAS, Mgr Henri BRINCARD, Mgr Gérard DEFOIS, Mgr Maurice FRÉCHARD, Mgr Guy THOMAZEAU, Mgr Norbert TURINI, *Bioéthique, Propos pour un dialogue*, Desclée de Brouwer, Lethielleux, 2009, p. 83.

36. C. GAVRILOVICI, *Introducere în Bioetică*, p. 84.

37. Pierre-Olivier ARDUIN, „Le statut éthique de l’embryon humain. La réflexion innovante du magistère catholique récent“, în *L’EMBRYON, Problèmes de bioéthique: le statut ontologique et éthique de l’embryon*, Actes du colloque «Bioéthique» tenu

Fecundarea prin donator este departe de a fi universal acceptată. Ea a fost respinsă de Biserica Catolică și contestată de Academia de Științe morale și politice din Paris (1949)³⁸. În Elveția³⁹, „fecundația in vitro“ este permisă, cu rare excepții, exclusiv părinților biologici și poate fi realizată numai dacă cea naturală nu este posibilă, fiind necesar acordul ambilor soți. Femeia celibatar nu are acest drept. Donatorul este soțul, iar numai dacă există riscul nașterii unui copil handicapat genetic, donatorul poate fi oricare alt bărbat ce îndeplinește condițiile impuse donatorului. Un Comitet din Australia a cerut întreruperea cercetărilor în acest sens⁴⁰.

De cealaltă parte se plasează cei care susțin că viața pruncului, ca persoană umană, nu își are începutul odată cu diviziunea celulară a zigotului. Aceștia afirmă: „Viața are doar un organism autonom, adică un făt mai mare de trei luni, sau mai mult, eventual 24 de săptămâni“⁴¹. Până la această vârstă, embrionul poate fi sacrificat. Ceea ce ridică mari probleme etice și juridice.

Legislația din România⁴², în privința Bioeticii și a Drepturilor Omului, va fi implementată prin *Legea nr. 17*, din 22 februarie 2001, care are ca titlu: „Legea nr. 17 din 22 februarie 2001 privind ratificarea Convenției Europene pentru protecția drepturilor omului și a demnității umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, Convenția privind drepturile omului și biomedicinei, semnată la Oviedo la

---

à l'institut Catholique de Rennes le 25 novembre 2008 sous la présidence de Mgr Pierre d'Ornellas, p. 22.

38. V. ASTĂRĂSTOAE, A. B. TRIF, *Essentialia in Bioetica*, p. 97.

39. Țările Europei Centrale și de Est, începând cu 1990, au adoptat reglementări din domeniul Bioeticii.

40. V. ASTĂRĂSTOAE, A. B. TRIF, *Essentialia in Bioetica*, p. 98.

41. V. ASTĂRĂSTOAE, A. B. TRIF, *Essentialia in Bioetica*, p. 99.

42. În România, Bioetica a fost reglementată prin H.G. nr. 984/1998, prin care a fost înființat Institutul Național de Cercetare „Victor Babeș”, în coordonarea Ministerului Sănătății. Institutul este persoană juridică română și a fost înființat în scopul dezvoltării medicinei românești. Obiectul principal de activitate constă în efectuarea de cercetări fundamentale și aplicative în domeniul patologiei umane, geneticii medicale și imunologiei și biologiei. În prezent, în cadrul Colegiului Medicilor din România funcționează Comisia de Bioetică, alcătuită din 6 membri.

4 aprilie 1997, și a protocolului adițional la Convenția Europeană pentru protecția drepturilor omului și demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei și medicinei, referitor la interzicerea clonării ființelor umane, semnat la Paris la 12 ianuarie 1998 (publicată în *Monitorul Oficial al României* nr. 103 din 28 februarie 2001).

Acest document, care conține 38 de articole și un protocol adițional din 8 articole, hotărăște în art. 2, următoarele: a. „Întâietatea ființei umane”; b. „Interesul și binele ființei umane trebuie să primeze asupra interesului unic al societății sau al științei”⁴³. Articolul respectiv declară prioritatea omului și a ființei umane în fața oricărei valori de orice natură. Persoana umană este deasupra interesului societății și deasupra imperativelor științei.

Articolul 11 al Legii nr. 17, din 22 februarie 2001 vorbește despre Nediscriminare. „Orice formă de discriminare împotriva unei persoane pe motivul patrimoniului său genetic este interzisă”⁴⁴. Articolul interzice orice formă de selecție pe baze de rasă, gen, patrimoniu genetic, religie.

Articolul 12 precizează că:

„Nu se va putea proceda la teste predictive ale bolilor genetice sau care servesc fie spre a identifica subiectul drept purtător al unei gene răspunzătoare de o boală, fie spre a depista o predispoziție sau o susceptibilitate la o boală, decât în scopuri medicale sau pentru cercetarea științifică legată de scopurile medicale și sub rezerva unui sfat genetic adecvat”.

Articolul 14 interzice alegerea sexului copilului: „Utilizarea tehnicilor de procreație asistată medical nu este admisă pentru alegerea sexului viitorului copil decât în scopul evitării unei boli ereditare grave legate de sex”⁴⁵. Este lesne de observat interdicția pe care o impune legiuitorul asupra oricăror posibilități de selectare genetică. Această practică este interzisă nu numai în UE, ci și în țara noastră, odată cu intrarea în vigoare și publicarea ei în *Monitorul Oficial al României*. A

43. Beatrice IOAN, Cristina GAVRILOVICI, Vasile ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica – cazuri celebre*, Ed. Junimea, Iași, 2005, p. 195.

44. B. IOAN, C. GAVRILOVICI, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica – cazuri celebre*, p. 196.

45. B. IOAN, C. GAVRILOVICI, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica – cazuri celebre*, p. 195.

intervenii, a modifica sau a prelucra embrionul uman în timpul sarcinii și după naștere este interzis. Articolul 13 din același document stipulează că: „Intervențiile în domeniul sănătății nu se pot efectua decât după ce persoana vizată și-a dat consimțământul liber și în cunoștință de cauză”, iar articolul 19 prevede că „este interzisă crearea de embrioni umani în scopuri de cercetare”⁴⁶. Transplantul de organe este permis cu organe de la persoane în viață, numai în scopul terapeutic al primitorului, iar de la persoane decedate numai atunci când nu există țesuturi sau organe disponibile⁴⁷. Legea mai hotărăște că este interzis orice câștig financiar prin folosirea sau comercializarea unei părți a corpului⁴⁸.

Chiar dacă este un instrument normativ fără caracter obligatoriu (neavând autoritatea unui tratat), *Declarația Universală asupra Bioeticii și Drepturilor Omului (UNESCO, 2005)* proclamă necesitatea de a reflecta asupra cercetărilor și inovațiilor apte să amelioreze condiția umană și, în același timp, trasează ferm principiile responsabilității individuale, consimțământului, respectării vulnerabilității și integrității persoanei, vieții private, confidențialității, egalității, echității, nediscriminării, non-stigmatizării, respectării diversității culturale și pluralismului, protecției generațiilor viitoare și protecției mediului, biosferei și biodiversității⁴⁹.

3. Familia în Drepturile Omului

3.1. *Aspecte ale Drepturilor Omului la români.* Familia se întemeiază pe căsătoria unui bărbat cu o femeie. Familia reprezintă ele-

46. B. IOAN, C. GAVRILOVICI, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica – cazuri celebre*, p. 198.

47. Art. 19, din Legea 17, din 22 februarie, 2001: „Prelevarea de organe sau țesuturi de la o persoană în viață în scopul transplantării se poate face numai în interesul terapeutic al primitorului și numai atunci când nu există țesuturi sau organe adecvate disponibile de la o persoană decedată și nici altă metodă terapeutică alternativă de o eficacitate comparabilă”.

48. Art. 21: „Corpul uman și părțile sale nu trebuie să fie în sine sursă de câștig financiar”.

49. Călina JUGASTRU, „Drepturile personalității în context bioetic”, Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu, Facultatea de Drept, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice*, nr. 4/2010, pp. 50-51.

mentul natural, fundamental al societății și se bucură de o ocrotire atât din partea societății, cât și din partea statului⁵⁰.

Un important document care marchează preocupări românești pentru definirea drepturilor și libertăților îl constituie Hrisovul emis la 15 iulie 1631 de Leon Tomșa, domn al Țării Românești (1629-1632), considerat de omul de știință Valentin Al. Georgescu, ca fiind pe același plan cu „Cartele” emise în alte țări, ceea ce evidențiază integrarea Țărilor Române în evoluția generală a societății europene⁵¹.

În sec. al XVIII-lea se întâlnesc elemente de reglementare a drepturilor omului în *Așezămintele lui Constantin Mavrocordat*, din 1740 și 1743, în *Pravilniceasca Condică*, de la 1780, a lui Alexandru Ipsilanti⁵². În Transilvania, în 1791-1792, apare *Supplex Libellus Valachorum*, adresat împăratului Leopold al II-lea al Sfântului Imperiu Roman, prin care se formulau revendicări pentru națiunea română.

În secolul al XIX-lea se configurează mai multe documente unde apare ideea de protecție și de drepturi ale familiei, în special, și ale omului, în general. Amintesc doar: *Codul Civil* al lui Scarlat Callimachi din 1817, *Legiuirea lui Caragea*, din 1818, *Memorialul Cărvunarilor*, de la 1822, care anticipa apariția Constituției moderne, *Regulamentul Organic*, de la 1831 în Muntenia și 1832 în Moldova, *Proclamația de la Islaz*, din 9/21 iunie 1848, unde se spune textual: „Adevărul, ideile, cunoștințele vin de la Dumnezeu în folosul general al oamenilor, ca soarele, ca aerul, ca apa și prin urmare sunt proprietatea universală⁵³, *Moțiunea de la Blaj*, din 16 mai 1848, prin care se afirma *națiunea română*, *Dezrobirea țiganilor*, din 1855, *Condica Criminală*, cu aplicare din 1852.

Constituția din 1866, prin care România devenea primul stat constituțional al Europei⁵⁴, conținea prevederi despre instituția fami-

50. Dumitru MAZILU, *Drepturile Omului. Concepte. Exigențe și realități contemporane*, Ed. Lumina Lex, București, 2008, p. 41-42.

51. Radu ECONOMU, „1631, O carte a libertății”, *Magazin Istoric*, anul XV, nr. 10 (235), pp. 8-9, în *Protecția Juridică a Drepturilor Omului – mijloace interne și internaționale*, Victor Duculescu, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 27.

52. Marian MIHĂILĂ, Claudia ANDRIȚOI, *Protecția Juridică a drepturilor Omului*, Ed. Eftimie Murgu, Reșița, 2009, p. 238.

53. M. MIHĂILĂ, C. ANDRIȚOI, *Protecția Juridică a drepturilor Omului*, p. 239.

54. Eleodor FOCȘENEANU, *Isoria constituțională a României (1859-1991)*.

liei și rolul ei în societatea de atunci. Articolul 22 prevedea: „Actele Statului civil sunt de atribuțiunea autorității civile. Întocmirea acestor acte va trebui să procedă în tot-d'auna benedictiunea religioasă care pentru căsătorii va fi obligatorie, afară de casurile ce se vor prevedea prin anume lege“. Se vorbește despre întâietatea căsătoriei civile a viitoarei familii, urmată de cununia religioasă – benedictiunea. Mircea Djuvara apreciază că „dreptul este o sinteză superioară a moralului cu socialul, a tot ceea ce este viu, a psihicului cu biologicul“⁵⁵. Este o explicație a faptului că Dreptul, care conține și reglementări pentru instituția fundamentală a familiei, este concretizarea unei morale trăite.

Constituția din 1923 stipulează în Articolul 23: „Actele stării civile sunt de atribuția legii civile. Întocmirea acestor acte va trebui să preceadă totdeauna binecuvântarea religioasă“⁵⁶. Și în acest caz se observă interesul statului ca viitoarei familii să i se officieze mai întâi Căsătoria civilă și abia după aceea Cununia religioasă.

„*Constituția* României ocrotește și garantează drepturile inalienabile ale persoanei umane, care trebuie interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația drepturilor Omului. Capitolul II din Constituție (art. 22-48) se referă la drepturile și libertățile fundamentale“⁵⁷.

Constituția României din 1991: Articolul 48 – Familia.

Alineatul 1. „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor“. Acest alineat explică cum se întemeiază căsătoria, condițiile realizării ei, scopul căsătoriei, grija pentru copiii rezultați din aceasta, creșterea, și asigurarea educației copiilor, așa cum vom vedea, după cum doresc mama și tata.

Alineatul 2 prevede: „Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate

55. G. SCRIPCARU, A. CIUCĂ, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica, științele vieții și...*, pp. 6-7.

56. *Monitorul Oficial*, nr. 282/ 29 martie 1923.

57. G. SCRIPCARU, A. CIUCĂ, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica, științele vieții și...*, p. 17.

fi celebrată numai după căsătoria civilă“. În acest aliniat se reia de fapt ideea pe care o conțin și Constituția din 1866 și cea din 1923.

Alineatul 3 stipulează: „Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie“.

Codul Civil din 2011: Articolul 258 – Familia.

Alineatul 1. „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora, precum și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea copiilor lor“, iar alineatul 4 prevede: „În sensul prezentului Cod, prin soți se înțelege bărbatul și femeia uniți prin căsătorie⁵⁸. Abia acest articol de lege, din Noul Cod Civil explică ce reprezintă „soții“, expresie utilizată în Constituția României din 1991, în Articolul 48.

Codul Civil din 2011: Articolul 259 – Căsătoria.

Căsătoria este uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condiție legii⁵⁹.

– al. 1. „Bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători în scopul de a întemeia o familie“. Este de fapt o reluare a articolului 258, alineatul 4, unde se prevede că, în România, nu pot să se căsătorească persoane de același sex.

– al. 2. „Celebrarea religioasă a căsătoriei poate fi făcută numai după încheierea căsătoriei civile“, preluare a faptului că și Statul și Biserica ocrotesc și protejează familia.

– al. 3. „Condițiile de încheiere și cauzele de nulitate ale căsătoriei se stabilesc prin prezentul cod“. Sunt situații prin care căsătoria se anulează. Aceste situații vor fi expuse și analizate, mai jos, în articolul 277.

Codul Civil din 2011: Articolul 266 – Încheierea Logodnei.

Aliniatul 4: „Logodna se poate încheia doar între bărbat și femeie“⁶⁰. Și acest articol de lege confirmă, ca și art. 258 și art. 259, posibilitatea contractării căsătoriei, aici a logodnei, numai de două persoane de sex opus. De aici se poate lesne înțelege că în România, în prezent, con-

---

58. *** *Noul Cod Civil*, Note, Corelații, Explicații, Editura C. H. Beck, București, 2011, p. 85.

59. *** *Noul Cod Civil*, p. 85.

60. *** *Noul Cod Civil*, p. 89.

form Noului Cod Civil, căsătoriile de același sex nu pot beneficia de recunoaștere și se interzice așa ceva.

Codul Civil prevede că se poate încheia o căsătorie numai cu consimțământul personal dintre bărbat și femeie. Articolul 271, prevede: „Căsătoria se încheie între bărbat și femeie prin consimțământul personal și liber al acestora”⁶¹.

Vârsta încheierii căsătoriei este stipulată în Noul Cod Civil la articolul 272: „Căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani. Cazurile de excepție sunt prevăzute la alineatele 2, 3, 4 și 5”⁶².

Sunt câteva articole de lege din Noul Cod Civil care interzic expres oficierea căsătoriilor. Iată, mai jos, articolele de lege care interzic total căsătoria:

- art. 273. „Bigamia, care este interzisă chiar prin prezentul Cod”.
- art. 274. „Interzice căsătoria între rude”.
- art. 275. „Interzice căsătoria între tutore și persoana minoră”.
- art. 276. „Interzice căsătoria între alienați și debili mintal: Este interzis să se căsătorească alienatul mintal și debilul mintal”.

Articolul 277, care conține 4 alineate, interzice căsătoria între personae de același sex. Acest articol este poate cel mai tranșant dintre toate textele civile împotriva căsătoriei dintre personae de același sex. Iată cele patru alineate:

- al. 1. „Este interzisă căsătoria dintre personae de același sex”. Se interzice căsătoria dintre homosexuali.
- al. 2. „Căsătoriile dintre persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate, fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini, nu sunt recunoscute în România”.
- al. 3. „Parteneriatele civile dintre personae de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate, fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini, nu sunt recunoscute în România”.
- al. 4. „Dispozițiile legale privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile”. Celor căsătoriți sau aflați în-

---

61. *** *Noul Cod Civil*, p. 91.

62. *** *Noul Cod Civil*, p. 91.

tr-un parteneriat civil, de același sex, nu li se interzice libera circulație pe teritoriul României.

3.2. *Drepturile Omului în documente internaționale.* Primele documente care stabilesc „drepturi ale omului” sunt pactele englezești: *Magna Charta Libertatum*, „Petiția drepturilor”, *Habeas Corpus Act* și *Bills of Rights*.

Magna Charta Libertatum a fost elaborată de regele Ioan fără Țară (15 iunie 1215) și avea ca reglementări următoarele aspecte legate de Drepturile omului: nici un om liber nu poate fi arestat, urmărit, exilat în mod arbitrar și nu poate fi judecat decât de un judecător, în conformitate cu regulile dreptului cutumiar⁶³;

„Petiția drepturilor”, semnată de regele Carol I al Angliei, la 7 iunie 1628, și *Habeas Corpus Act*, din 1679, din timpul lui Carol al II-lea, declară ilegale arestările arbitrare.

Prin *Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului*, din 27 august 1789, care constituie preambulul *Constituției* franceze din 1791, se recunoaște că fundamentul tuturor constituțiilor trebuie să-l reprezinte recunoașterea drepturilor naturale ale oamenilor, care „se nasc și rămân liberi și egali în drepturi”.

La Paris, în 1948⁶⁴, este adoptat un alt document cu privire la drepturile omului, și anume *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, în care sunt prezentate principalele drepturi civile, politice și juridice. Dreptul la viață, libertatea, interzicerea torturii, a pedepseor, egalitatea în fața legii, interzicerea oricărei imixtiuni în viața personală, de familie, dreptul la liberă circulație, libertatea de gândire, conștiință și religie, dreptul la proprietate și la conducerea treburilor țării⁶⁵. Articolul 12 din Declarație stipulează: „Nimeni nu va fi supus la imixti-

63. G. SCRIPCARU, A. CIUCĂ, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica – științele vieții și...*, p. 24.

64. „Recomadările pe plan internațional în sensul garantării drepturilor omului în raport cu achizițiile științifice au fost traduse, în unele state, prin crearea cadrului legislativ adecvat. În Franța, Legea nr. 94-548 din 1994 cu privire la tratarea datelor nominative având ca scop cercetarea în domeniul sănătății; Legea nr. 94-653 din 1994 cu privire la respectul datorat corpului uman și Legea nr. 94-654 din 1994 cu privire la donarea de elemente și produse ale corpului uman, asistența medicală la procreere și diagnosticul prenatal”.

65. G. SCRIPCARU, A. CIUCĂ, V. ASTĂRĂSTOAE, *Bioetica – științele vieții și...*, p. 25.

uni arbitrare în viața sa personală, în familia sa, în domiciliul lui sau în corespondența sa, nici la atingeri aduse onoarei și reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri“.

Dreptul la căsătorie al bărbatului și al femeii este prevăzut și de dispozițiile Articolul 16⁶⁶ în care se menționează:

– al. 1. „Cu începere de la împlinirea vârstei legale, bărbatul și femeia, fără nicio restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie. Ei au drepturi egale la contractarea căsătoriei, în decursul căsătoriei și la desfacerea ei“.

– al. 2. „Căsătoria nu poate fi încheiată decât cu consimțământul liber și deplin al viitorilor soți“.

– al. 3. „Familia constituie elementul natural și fundamental al societății și are dreptul la ocrotire din partea societății și a statului“⁶⁷.

Tot în *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, în Articolul 26, al. 3, se prevede că:

„Părinții au dreptul de prioritate în alegerea felului de învățământ pentru copiii lor minori⁶⁸. De asemenea, această reglementare mai este menționată într-un alt document, *Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice*, care, în Articolul 18, stipulează:

– al. 1. „Orice persoană are dreptul la libertatea gândirii, conștiinței și religiei; acest drept implică libertatea de a avea sau de a adopta o religie sau o convingere la alegerea sa, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea“;

– al. 4. „Statele părți la prezentul pact se angajează să respecte libertatea *părinților* și, atunci când este cazul, a tutorilor legali, de a asigura educația religioasă și morală a copiilor lor în conformitate cu propriile convingeri“.

---

66. 10 noiembrie 1948, Roma.

67. Dr. Corina Florența POPESCU, Dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU, *Protecția Juridică a Drepturilor Omului, Curs Universitar*, Universul Juridic, București, 2014, p. 166.

68. Dr. Corina Florența POPESCU, Dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU, *Protecția Juridică a Drepturilor Omului, Curs Universitar*, Universul Juridic, București, 2014, p. 167.

Un alt document care prevede prioritatea părinților pentru a alege educarea copiilor lor este *Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene*, din 2000, care subliniază acest drept în articolul 14, alineatul 3. „Libertatea de a fonda instituții educaționale cu respectul cuvenit pentru instituțiile democratice și dreptul părinților de a asigura educația și învățătura copiilor, în conformitate cu religia lor, cu convingerile filosofice și pedagogice trebuie să fie respectate, în conformitate cu legile naționale ce guvernează exercitarea unei asemenea libertăți sau drept“.

Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice, din 19 decembrie 1966, stipulează și alte reglementări ce privesc ocrotirea și sprijinirea familiei. Articolul 17 al acestui document prevede că:

- al. 1. „Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața de particular, în familie, domiciliul sau corespondența sa“.
- al. 2. „Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri“⁶⁹.

Soții au drepturi egale la contractarea căsătoriei, care nu se poate încheia forțat, sau silnic, ci doar pe baza consimțământului liber și deplin. Nu se vorbește în niciun document că ar avea dreptul la căsătorie altcineva decât bărbatul și femeia. Reglementările internaționale în materie stipulează faptul că „familia constituie elementul natural și fundamental al societății“, bucurându-se de ocrotire din partea societății și a statului⁷⁰. Dorința de a încheia o căsătorie consensuală se bazează pe o interpretare eronată a Articolului 8 din *Convenția Europeană a drepturilor Omului*, alineatul 1, potrivit căruia „Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale“.

Se confundă prevederile Articolului 20 din *Declarația Universală a drepturilor Omului*, care recunoaște dreptul de asociere și libertatea de a se întruni, cu instituția căsătoriei sau a familiei:

---

69. Dr. Corina Florența POPESCU, Dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU, *Protecția Jurudică a Drepturilor Omului, Curs Universitar*, Universul Juridic, București, 2014, p. 182.

70. Dr. Corina Florența POPESCU, Dr. Maria-Irina GRIGORE-RĂDULESCU, *Protecția Jurudică a Drepturilor Omului, Curs Universitar*, Universul Juridic, București, 2014, p. 89.

– al. 1. „Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire și de asociere pașnică“.

– al. 2. „Nimeni nu poate fi silit să facă parte dintr-o asociație“.

De asemenea, *Pactul Internațional Privind Drepturile Civile și Politice*⁷¹ conține dispoziții cu privire la persoanele care au dreptul de a întemeia o familie. În acest sens, Articolul 23 prevede:

– al. 1. „Familia este elementul natural și fundamental al societății și are drept la ocrotire din partea societății și a statului“.

– al. 2. „Dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului și femeii, începând de la vârsta nubilă“.

– al. 3. „Nicio căsătorie nu va putea fi încheiată fără consimțământul liber și deplin al viitorilor soți“⁷².

Dreptul la căsătorie este unul care se armonizează cu legislația fiecărui stat semnatar al *Cartei Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene*, din 2000. În Articolul 9 acest document reglementează dreptul la căsătorie astfel: „Dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie trebuie să fie garantate în concordanță cu *legile naționale* ce guvernează exercitarea acestor drepturi“⁷³.

Cu alte cuvinte, statele semnatare se angajează să armonizeze legislația în domeniu cu aceste precizări. Codurile statelor semnatare au implementat seturi de măsuri care protejează familia.

Că numai familia alcătuită din mamă și tată face obiectul acestor reglementări o dovedește și Articolul 33 din *Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene*:

– al. 1. „Familia trebuie să se bucure de protecție legală, economică și socială“.

– al. 2. „Pentru a reconcilia familia cu viața profesională, toată lumea trebuie să aibă dreptul la protecția față de concedierea pe motiv de maternitate și dreptul de a beneficia de concediu plătit pentru îngrijirea copilului pentru mamă sau pentru tată, ca urmare a nașterii sau a adopției copilului“.

---

71. 16 decembrie 1966, intrat în vigoare la 23 martie 1976.

72. Mădălina TOMESCU, *Drepturile Omului. Tendințe și orientări contemporane*, Pro Universitaria, București, p. 214.

73. Mădălina TOMESCU, *Drepturile Omului. Tendințe și orientări contemporane*, București, p. 245.

O altă problematică este vârsta la care se poate încheia căsătoria. *Convenția apărării Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale* (Roma, 4 noiembrie 1950), consemnează, în articolul 12: „Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept”⁷⁴.

La o primă constatare putem să formulăm ideea că statele semnatare ale acestor documente implementează în legislațiile naționale aceste recomandări europene.

În România, aceste reglementări se regăsesc formulate sintetic în *Constituția României*, în articolele 22 și 48, altele în *Codul Civil* și altele în documentele europene care au fost adoptate și de legislativul din țara noastră.

În loc de concluzii

Familia, având la bază căsătoria dintre un barbat și o femeie, cu bucuria nașterii de prunci, este mediul pe care Dumnezeu l-a oferit creației ca, prin acest prototip de iubire firească încadrată în coordonatele spațio-temporale, lumea să pășească spre o iubire duhovnicească, și care nu mai depinde de niciun element al limitelor umanului, ca reflexie a iubirii Trinitare și eterne.

De aceea instituțiile juridice românești și ale Uniunii Europene, care apără valorile indispensabile ale familiei, din orice timp și din orice spațiu, vor rămâne fidele sau nu principiilor unei educații în care bunele moravuri și regulele morale reprezintă pe de o parte drepturi și libertăți, pe de altă parte îndatoriri ale omului, atât timp cât *Carta Europeană a Drepturilor omului* se va raporta la valorile creștine ale Europei.

Articolul 277, din Noul Cod Civil românesc, este poate cea mai autentică atitudine și din perspectiva reglementărilor documentelor internaționale, cât și ca reflectare a spiritului și moralei din România. Codul Civil cuprinde precizări la tema respectivă, încât în momentul când doi cetățeni străini s-au adresat Curții Constituționale a Români-

---

74. Mădălina TOMESCU, *Drepturile Omului. Tendințe și orientări contemporane*, București, p. 223.

ei, cerând să li se recunoască și în România, căsătoria contractată de ei într-o altă țară din Uniunea Europeană sau din altă parte, Judecătorii de la CCR au trimis pe cei doi să cerceteze legislația statului în care se află. CEDO nu interzice acest drept al Statelor membre de a defini căsătoria după propria lor concepție. În consecință, CCR a evocat, în motivația formulată hotărârii, Codul Civil al României, care interzice astfel de căsătorii în România (vezi articolul 277).

Deși în prezent, în contextul amendării legislației europene în materie de drepturi ale omului, cu diferite spețe prin care s-au recunoscut, în unele țări din Uniunea Europeană, relații între persoane de același gen, ca o discriminare pozitivă în favoarea unor astfel de minorități, Congresul Mondial de Psihiatrie de la Rio de Janeiro, din 1994, a formulat ideea că este fără temei tendința de a căuta motivații medicale homosexualității. Aceasta pentru că „orice homosexual este pe deplin răspunzător de comportamentul său, adică are discernământ”. Această orientare nefiind o problemă cu cauze genetice, endocrine sau psihiatrice, deci neavând cauze medicale, ea poate fi considerată un viciu și, ca orice viciu, are o influență cert nefavorabilă atât asupra individului însuși, cât și asupra familiei sale, asupra întregii societăți⁷⁵.

Biserica are capacitatea de a continua misiunea de vindecare a bolilor spirituale ale membrilor săi, indiferent de starea morală în care s-ar afla, doar dacă există dorința de vindecare, prin binecuvântare iubitoare de aproapele și de a împlini voia lui Dumnezeu.

Această dorință de vindecare are drept fundament conștientizarea și reprezentarea concretă a progresului sau decăderii sufletești, morale în care se află omul. Posibilitatea restaurării interioare constă în înțelegerea limitelor în care eu îmi desfășor exercițiul libertății fără a produce vreun rău nici față de Dumnezeu, nici față de aproapele, nici față de natură și legile ei.

Iubirea și iertarea izvorăsc din Dumnezeu. Dar nu orice iubire și nu orice iertare. Căci roada Duhului este dragostea. Dar în numele unei pseudo-dragoste, (vezi relațiile dintre persoane de același gen) care poate merge până acolo încât două persoane de același gen să

---

75. Rodica NĂSTASE, „Homosexualitatea: propagandă a degenerării umane”, p. 13 la George STAN, *Teologie și Bioetică*, Alexandria, 2001, pp. 128-129.

pretindă că relația lor ar constitui o familie, Biserica procedează cu discernământ. Pe de o parte cu acrivie, atunci când sunt invocate formule de relații nepermise și interzise explicit de Sfânta Scriptură, pe de altă parte fidelitatea ei în misiunea de a răspunde totuși și de a veni în întâmpinarea unor astfel de probleme cu pogorământ și cu spiritul taumaturgic de vindecare a rănilor, spirit formulat de canonul 102 de la Sinodul Trulan, 692, care îndeamnă:

„Se cade ca cei ce au primit de la Dumnezeu puterea de a lega și de a dezlega să cerceteze felul (calitatea) păcatului și aplicarea spre întoarcere a celui ce a păcătuit, și astfel să aducă bolii vindecarea potrivită, ca nu cumva, folosindu-le pe amândouă fără măsură, să greșească în privința izbăvirii celui încărcat (suferind). Căci nu este simplă boala păcatului, ci felurită și în multe chipuri, și născătoare de multe vătăstare ale stricăciunii, din care răul se revarsă din plin și merge înainte până s-ar opri prin puterea vindecătorului (a doctorului). Drept aceea, cel ce arată știință doctoricească (medicală) în privința sufletului mai întâi trebuie să cerceteze starea (dispoziția) celui ce a păcătuit, și dacă înclină spre sănătate sau, dimpotrivă, cheamă la sine însăși boala prin năravurile sale; să vegheze cum se îngrijește în vremea aceasta (între timp) de întoarcerea (restabilirea) sa, și dacă nu se împotrivesc meșterului (doctorului), și vătămarea sufletului se oprește din pricina folosirii doctoriilor puse asupra ei, și astfel să se măsoare milostivirea după vrednicie. Căci tot cuvântul (toată grija) lui Dumnezeu și al celui căruia i s-a încredințat cărmuirea de păstor (pastorală) este **să aducă înapoi** (să întoarcă) oia cea rătăcită și să vindece pe cea mușcată de șarpe și (dar) nici să o împingă spre prăpastia deznădăjduirii și nici a slăbi frâna spre moleșirea și spre disprețuirea vieții; ci în orice chip să stea împotriva suferinței (patimii), fie prin doctoriile cele mai aspre și mai iuți, fie prin cele mai moi (suportabile) și mai blânde (ușoare) și să se nevoiască (lupte) spre închiderea (cicatrizarea) rănii, cercetând roadele pocăinței și îngrijind cu înțelepciune pe omul cel chemat spre strălucirea cea de sus. Așadar, trebuie ca noi să le știm pe amândouă, și pe cele ale asprimii, și pe cele ale obiceului (cerute de obicei), dar să urmărim chipul cel mai îndătinat la cel care nu primesc asprimea, precum ne învață pe noi Sfântul Vasile⁷⁶.

76. Arhi. prof. dr. Ioan N. FLOCA, *Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii*, Sibiu, 2005, p. 178.